
ساختار قشون ایران در جنگ‌های ایران و روس

تألیف:

چمن امین اسماعیلی، سید توفیق حسینی، جلیل کاوه

راحد نهاد جهادی

سرشناسه: امین اسماعیلی، حسن، - ۱۳۳۹
عنوان و نام پدیدآور: ساختار قشون ایران در جنگ‌های ایران و روس/ نویسندگان حسن امین اسماعیلی، سیدتوفیق حسینی، جلیل کاوه.

مشخصات نشر: تهران: جهاد دانشگاهی، واحد شهید بهشتی، مرکز انتشارات، ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری: ۱۱۹ ص.

شابک: ۸۴۰۰۰ ریال 978-964-479-002-7

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: ایران - ارتش - تاریخ - قرن ۱۳ ق

موضوع: ایران - تاریخ نظامی - قرن ۱۳ ق.

موضوع: ایران - تاریخ - قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق. - جنگ با روسیه، ۱۳۱۸ - ۱۳۴۳ ق.

شناسه‌ی افزوده: حسینی، سیدتوفیق، ۱۳۶۲ -

شناسه‌ی افزوده: کاوه، جلیل، ۱۳۴۰ -

رده بند کنگ: جهاد دانشگاهی، واحد شهید بهشتی، مرکز انتشارات

رده بند بیبی: ۱۱۸/DSR/الفاس ۳ ۱۳۹۱

شماره‌ی کتاب‌شناسی: ۰۰۹۵۵/۳۵۵

۳۰۴۲۹۴۲

ساختار قشون ایران در جنگ‌های ایران و روس

تألیف:

حسن امین اسماعیلی، سید توفیق حسینی، جلیل کاوه

ناشر: مرکز انتشارات جهاد دانشگاهی - واحد دانشگاه شهید بهشتی

چاپ اول: ۱۳۹۱

طراح و صفحه‌آرا: اکرم هاشمی

قطع و تعداد صفحات: وزیری - ۱۱۹

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: ۸۴۰۰۰ تومان

شابک: 978-964-479-002-7 ISBN:

فهرست

- پیش‌گفتار ۷
- بخش نخست: ارتش ایران از دوران باستان تا زندیان ۹
- گفتار یکم: نگاهی گذرا به وضعیت ارتش در ایران باستان ۱۰
- گفتار دوم: ارتش ایران از ورود اسلام تا آغاز صفویان ۱۷
- گفتار سوم: سپاهیان از زمان صفویان تا قاجار ۲۴
- بخش دوم: سپاهیان سنتی و پیدایش ارتش‌های نوین ۳۷
- گفتار یکم: پیدایش ارتش‌های مدرن اروپایی ۳۸
- گفتار دوم: وضعیت سپاهیان ایران در آغاز قاجار ۴۴
- گفتار سوم: جنگ‌های ایران و روس و بازسازی ارتش ایران ۷۵

پیش‌گفتار

مسئله و معضله اصلی ایران در سال‌های آغازین سده‌ی نوزدهم میلادی، جنگ‌های ایران و روس است. با مدتی سبباً دقیق وضعیت قشون ایران در آغاز این قرن، گرفتاری‌ها و دشواری‌های پرشمار این نیروی نظامی روشن می‌شود. اما به‌راستی چرا این مشکل‌ها در این برهه از زمان این گونه چهره نموده و چر بیشتر از این دوران، چنین تنگناهایی وجود نداشته است؛ یعنی چگونه است که این نیروی نظامی، در روزگار گذشته از بسیاری کارزارهای بزرگ برآمده ولی در این دوره، پاسخ‌گوی گرفتاری‌های کشور خود نمی‌باشد.

در این تاختگاه دردناک می‌بینیم که روسیه پیروز میدان می‌گردد. و شکست‌های خردکننده‌ی آن باعث می‌شود تا خردمندان و دانایان آن زمان به فکر چاره افتاده و مشکل اساسی را در سنتی بودن قشون چه در بخش ساختار و چه تولید تجهیزات و ادوات دیده و به چاره‌اندیشی این دو مشکل بيفتند و در همین راستا به اصلاحات گسترده، محرومیت گسیل دانشجو به خارج؛ آوردن متخصصان نظامی برای آموزش نیرو در داخل کشور؛ و ایجاد کارخانه‌های تولید انواع جنگ‌افزار و مهمات در داخل کشور دست بزنند که از نخستین آن‌ها کسانی هستند: عباس‌میرزا، ولیعهد، و وزیر دانشمند او، قائم‌مقام را می‌توان برشمرد که با چنین اقداماتی دست به اصلاح و نوسازی قشون سنتی ایران زدند.

کتاب «ساختار قشون ایران در جنگ‌های ایران و روس» می‌کوشد تا در در بخش، چهره‌ای از سپاهیان ایران را تا آن‌جا که بتواند نمایان سازد و پس از نگاهی اجمالی به وضعیت ارتش در ایران از گذشته‌های دور، به آغاز سده‌های کنونی با دیده‌ی ژرف بنگرد.

در بخش نخست، به ارتش ایران از دوران باستان تا زندیان نگاهی گذرا می‌افکنند و در آغاز چهره‌ای از ارتش ایران پیش از اسلام را می‌نمایند؛ سپس به ارتش ایران از ورود اسلام تا دوران صفویان می‌پردازد و پس از آن، به بررسی سپاهیان از زمان صفویان تا زندیان می‌نشیند.

بخش دوم کتاب، سپاهیان سنتی ایران و پیدایش ارتش‌های نوین را در بر می‌گیرد. در این بخش، پیدایش ارتش‌های مدرن اروپایی به بررسی گذاشته می‌شود و سپس از وضعیت سپاهیان

ایران از آغاز قاجار سخن به میان می‌آید و سرانجام یکی از تلخ‌ترین روزگاران تاریخ ایران یعنی دو دوره جنگ‌های ایران و روس، و آن‌گاه بازسازی ارتش ایران پیش کشیده می‌شود.

این‌که چه مسئله‌ای در این جنگ وجود داشته که ما شکست را پذیرفته و بخش بزرگی از خاک خود را از دست دادیم، یا چرا قشون آن زمان ایران نتوانست رویاروی ارتش مدرن روسیه بایستد، پرسشی است که از همان دوران تا کنون ذهن همگان را به خود مشغول کرده است. آیا مسئله تنها توانایی بسیار پایین فناوریانه‌ی ایران در رویارویی با دشمن دارای توان فناوریانه‌ی بالا یعنی روسیه بود؟ آیا این دمل چ‌کین در بخش ساختار قشون سرباز کرده بود؟ آیا این ساختار در بی اصلاحات عوض شد؟

اثر پیش‌رو می‌کوشد تا با بررسی ساختار قشون هر دو کشور در زمان جنگ به پرسش‌های بالا پاسخ دهد.